

DECIZIA Nr.496
din 23 iunie 2015

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.335
alin.(4) din Codul de procedură penală

Publicată în Monitorul Oficial nr.708 din 22.09.2015

Augustin Zegrean	— președinte
Valer Dorneanu	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Tudorel Toader	— judecător
Cristina Teodora Pop	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală, excepție ridicată direct de Avocatul Poporului și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.388 D/2015.

2. La apelul nominal răspunde pentru autorul excepției doamna consilier Ecaterina Mirea, cu împuternicire depusă la dosar. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului autorului excepției, care pune concluzii de admitere a acesteia. Se face trimitere la Decizia Curții Constituționale nr.599 din 21 octombrie 2014 și se arată că, chiar dacă dispozițiile legale criticate reglementează o procedură ce nu vizează rezolvarea fondului cauzei, acestea trebuie să respecte dreptul la un proces echitabil, întrucât există posibilitatea ca redeschiderea urmăririi penale să aibă un rezultat decisiv pentru stabilirea unei acuzații în materie penală. Este invocată, totodată, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la noțiunea de „acuzație în materie penală”, potrivit căreia aceasta semnifică *„notificarea oficială, din partea autorității competente, privind suspiciunea referitoare la comiterea unei fapte penale”*, definiție care implică existența sau absența unor *„repercusiuni importante asupra situației suspectului”*. Având în vedere aceste argumente, se susține că dispozițiile art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală, prin neparticiparea procurorului și a suspectului sau, după caz, a inculpatului la procedura de confirmare a redeschiderii urmăririi penale, nu respectă exigențele dreptului la un proces echitabil. Se observă că procedura reglementată prin textul criticat nu se desfășoară în condiții de contradictorialitate și oralitate și, pentru acest motiv, nu asigură nici dreptul la apărare suspectului sau, după caz, inculpatului. Se susține că părțile nu au posibilitatea de a participa în mod egal la prezentarea argumentelor, la discutarea și combaterea susținerilor făcute de fiecare dintre ele, să își exprime opiniile asupra inițiativelor instanței în scopul stabilirii adevărului și nici să ia cunoștință de orice înscris sau observație prezentată instanței și să o dezbată, ceea ce determină imposibilitatea instanței de a-și forma o opinie obiectivă asupra motivelor care au stat la baza redeschiderii urmăririi penale. Se conchide că aspectele de neconstituționalitate ale textului criticat pot fi remediate prin pronunțarea de către judecătorul de cameră preliminară asupra redeschiderii urmăririi penale în cadrul unei proceduri bazate pe

contradictorialitate și oralitate, care să dea posibilitatea părților implicate, respectiv procurorului și suspectului sau inculpatului, după caz, să își formuleze propriile apărări.

4. Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată. Se arată că garanțiile prevăzute de art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și de art.21 și art.23 din Constituție nu sunt incidente în orice procedură care are caracter penal și că acestea impun obligații din partea statului doar în proceduri care privesc decizii referitoare la temeinicia unei acuzații în materie penală, ceea ce nu este cazul în prezenta cauză. Se subliniază faptul că, potrivit art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală, judecătorul de cameră preliminară verifică strict îndeplinirea condițiilor expres și limitativ prevăzute de acest text de lege, pentru a constata dacă sunt motive care să justifice redeschiderea urmăririi penale; abia ulterior acestei proceduri se pune problema unei acuzații în materie penală. Se susține că, având în vedere specificul procedurii de confirmare a redeschiderii urmăririi penale, textul criticat nu încalcă prevederile constituționale invocate în susținerea excepției.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

5. Prin Adresa nr.2.890 din 3 martie 2015, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.1.269 din 3 martie 2015, **în temeiul art.146 lit.d) teza a doua din Constituție și al art.32 din Legea nr.47/1992, Avocatul Poporului a sesizat direct Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală.**

6. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** se arată că, prin Decizia nr.599 din 21 octombrie 2014, Curtea Constituțională a reținut, cu privire la prevederile art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală, că, chiar dacă acestea nu vizează rezolvarea fondului cauzei, există posibilitatea ca rezultatul procedurii referitoare la redeschiderea urmăririi penale să fie decisiv pentru stabilirea unei acuzații în materie penală. Se face trimitere la hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului, din 27 februarie 1980 și din 15 iulie 1982, pronunțate în cauzele *Deweer împotriva Belgiei*, paragraful 46, și *Eckle împotriva Germaniei*, paragraful 73, prin care instanța europeană a statuat că noțiunea de „*acuzație în materie penală*” trebuie înțeleasă în sensul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și poate fi definită ca „*notificarea oficială, din partea autorității competente, privind suspiciunea referitoare la comiterea unei fapte penale*”, definiție care implică existența sau absența unor „*repercusiuni importante asupra situației suspectului*”.

7. Se susține că textul criticat nu respectă exigențele soluționării cauzei în mod echitabil, în condiții de contradictorialitate și oralitate, și nici dreptul la apărare. Se arată că principiile anterior enunțate obligă ca instanța să se pronunțe asupra redeschiderii urmăririi penale doar după examinarea completă și obiectivă a motivelor care au stat la baza acestei cereri. Or, în situația neparticipării procurorului și a suspectului sau, după caz, a inculpatului la ședința de judecată prin care se hotărăște cu privire la legalitatea și temeinicia ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară nu își poate forma o opinie obiectivă asupra motivelor care au stat la baza redeschiderii urmăririi penale. Se susține că, prin imposibilitatea participării la ședința de judecată, în situația prevăzută prin textul criticat, suspectul sau, după caz, inculpatul nu poate să își formuleze propriile apărări, în cadrul unei proceduri contradictorii și orale, fiindu-i, astfel, încălcat dreptul la apărare și dreptul la un proces echitabil.

8. Se susține, totodată, că prevederile art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală contravin principiului egalității armelor între acuzare și apărare, care presupune ca fiecare parte din procesul penal să își poată prezenta cauza în condiții care să nu o plaseze într-o situație defavorabilă în raport cu adversarul său. Or, lipsa dezbatărilor contradictorii din procedura de confirmare a redeschiderii urmăririi penale face imposibilă pentru suspect, sau, după caz, pentru inculpat, formularea de cereri sau excepții cu privire la legalitatea sau temeinicia ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale. Se observă că, de altfel, încheierea judecătorului de cameră preliminară prin care se dispune cu privire la redeschiderea urmăririi penale este definitivă.

9. Se face trimitere la considerentele deciziilor Curții Constituționale nr.641 din 11

noiembrie 2014 și nr.663 din 11 noiembrie 2014.

10. Potrivit art.30 alin.(1) și art.33 din Legea nr.47/1992, actul de sesizare al Avocatului Poporului a fost comunicat președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

11. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând actul de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile autorului excepției, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

12. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 și 32 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

13. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală, care au următorul cuprins: *„Redeschiderea urmăririi penale este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară, în termen de cel mult 3 zile, sub sancțiunea nulității. Judecătorul de cameră preliminară hotărăște prin încheiere motivată, în camera de consiliu, fără participarea procurorului și a suspectului sau, după caz, a inculpatului, asupra legalității și temeiniciei ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale. Încheierea judecătorului de cameră preliminară este definitivă.”*

14. Se susține că textul criticat încalcă prevederile constituționale ale art.21 alin.(3) privind dreptul la un proces echitabil și ale art.24 referitor la dreptul la apărare.

15. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că dispozițiile art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală reglementează reluarea urmăririi penale în caz de redeschidere a acesteia, arătând că, sub sancțiunea nulității, redeschiderea urmăririi penale este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară. Același alineat prevede că asupra legalității și temeiniciei ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară hotărăște prin încheiere motivată, în camera de consiliu, *fără participarea procurorului și a suspectului sau, după caz, a inculpatului și că încheierea judecătorului de cameră preliminară, pronunțată în acest sens, este definitivă.*

16. Curtea reține că, potrivit art.273 din Codul de procedură penală din 1968, reluarea urmăririi penale în caz de redeschidere era de competența exclusivă a procurorului, prevederile alin.(2) al articolului anterior menționat arătând doar că redeschiderea urmăririi penale se dispune de procuror prin ordonanță. Spre deosebire de vechea reglementare, conform art.335 alin.(4) din actualul Cod de procedură penală, instituția redeschiderii urmăririi penale nu mai este prerogativa exclusivă a procurorului, ci este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară. În acest fel, legiuitorul a înțeles să pună în acord dispozițiile Codului de procedură penală cu prevederile art.6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ca urmare a celor reținute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin Hotărârea din 4 august 2005, pronunțată în *Cauza Stoianova și Nedelcu împotriva României*, paragraful 21, prin care instanța europeană a constatat necesitatea ca posibilitatea acordată parchetului de a redeschide urmărirea penală să fie supusă autorizării unei instanțe naționale care să fie obligată să examineze temeinicia unei astfel de cereri, în sensul de a aprecia dacă redeschiderea cazului nu este inechitabilă sau perioada scursă de la încetarea anchetei nu este excesivă. Curtea a arătat, totodată, că lipsurile care apar în realizarea anchetelor inițiale nu sunt imputabile reclamantilor și nu trebuie să îi pună pe aceștia în situații defavorabile.

17. Procedura de confirmare de către judecătorul de cameră preliminară a redeschiderii urmăririi penale astfel reglementată constituie, prin urmare, o garanție procesuală a caracterului echitabil al actului de redeschidere a urmăririi penale acordată participanților la procesul penal, conform dispozițiilor art.21 alin.(3) din Constituție și cu cele ale art.6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

18. Conform art.332 alin.(1) din Codul de procedură penală, urmărirea penală poate fi reluată în caz de încetare a cauzei de suspendare, de restituire a cauzei de către judecătorul de cameră preliminară sau de redeschidere a urmăririi penale.

19. Curtea reține că dispozițiile **art.335 alin.(1)—(3) din Codul de procedură penală reglementează trei cazuri de redeschidere a urmăririi penale de către procuror, din oficiu.**

20. Potrivit alin.(1) al art.335 mai sus arătat, redeschiderea urmăririi penale are loc atunci când **procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția clasării constată că nu a existat împrejurarea pe care se întemeia soluția clasării.** În acest caz, procurorul ierarhic superior infirmă ordonanța de clasare și dispune redeschiderea urmăririi penale, restituind dosarul organului de cercetare penală, potrivit art.317 din Codul de procedură penală. Conform art.335 alin.(2) din Codul de procedură penală, redeschiderea urmăririi penale poate fi dispusă și **în situația în care au apărut fapte sau împrejurări noi din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea.** În acest caz, procurorul revocă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale. În fine, potrivit art.335 alin.(3) din Codul de procedură penală, procurorul revocă ordonanța de renunțare la urmărire penală și dispune redeschiderea urmăririi penale când **constată că suspectul sau inculpatul nu și-a îndeplinit cu rea-credință obligațiile stabilite conform art.318 alin.(3) din același cod.**

21. Situațiilor procesuale anterior analizate le sunt aplicabile dispozițiile art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală, conform cărora redeschiderea urmăririi penale este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară, în termen de cel mult 3 zile, sub sancțiunea nulității. În vederea pronunțării unei soluții în acest sens, judecătorul de cameră preliminară este obligat **să verifice atât legalitatea, cât și temeinicia ordonanței de redeschidere a urmăririi penale.**

22. **Verificarea legalității** ordonanței de redeschidere a urmăririi penale constă în analiza realizată de judecătorul de cameră preliminară cu privire la îndeplinirea condițiilor legale pentru reluarea urmăririi penale în caz de redeschidere, respectiv faptul că, în drept, în cauză este aplicabilă una dintre situațiile prevăzute la art.335 alin.(1)—(3) din Codul de procedură penală. Neîndeplinirea condițiilor de legalitate anterior arătate determină infirmarea ordonanței de redeschidere a urmăririi penale.

23. **Verificarea temeiniciei** ordonanței de redeschidere a urmăririi penale presupune însă efectuarea unui control asupra situațiilor de fapt ce determină aplicarea prevederilor legale ale art.335 alin.(1)—(3) din Codul de procedură penală. Astfel, judecătorul de cameră preliminară se află, potrivit textului criticat, în situația de a verifica și constata că, **în mod concret, în cauză nu a existat împrejurarea pe care s-a întemeiat soluția de clasare** [în situația prevăzută la art.335 alin.(1) din Codul de procedură penală], **au apărut fapte sau împrejurări noi care fac să dispară împrejurarea pe care s-a întemeiat clasarea** [în situația prevăzută la art.335 alin.(2) din Codul de procedură penală] sau că **suspectul sau inculpatul nu și-a îndeplinit, cu rea-credință, obligațiile stabilite potrivit art.318 alin.(3) din Codul de procedură penală**, cu prilejul renunțării de către procuror la urmărirea penală [în situația prevăzută la art.335 alin.(3) din Codul de procedură penală].

24. Curtea constată, totodată, că redeschiderea urmăririi penale are ca efect reluarea urmăririi penale conform dispozițiilor art.285 și următoarele din Codul de procedură penală. În acest sens, art.335 alin.(1) din același cod prevede că dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția constată, ulterior, că nu a existat împrejurarea pe care se întemeia clasarea, infirmă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale, dispozițiile art.317 din Codul de procedură penală urmând a fi aplicate în mod corespunzător. Astfel, redeschiderea urmăririi penale va avea ca finalitate dispunerea de către procuror a uneia dintre soluțiile prevăzute la art.327 din Codul de procedură penală, respectiv fie trimiterea în judecată, dacă din materialul de urmărire penală rezultă că fapta există, că a fost săvârșită de inculpat și că acesta răspunde penal, fie clasarea sau renunțarea la urmărire.

25. Curtea reține că, dacă ultimele două potențiale soluții nu schimbă situația juridică a persoanei în privința căreia se dispune redeschiderea urmăririi penale, soluția de trimitere în judecată, prin rechizitoriu, poate avea ca efect supunerea acesteia cercetării judecătorești. Dar, în oricare dintre cele trei situații juridice analizate, împotriva persoanei referitor la care este confirmată soluția de redeschidere a urmăririi penale **va fi formulată o acuzație în materie penală.**

26. În acest sens, Curtea constată că, prin Decizia nr.599 din 21 octombrie 2014, paragrafele 33-34, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.886 din 5 decembrie

2014, a reținut că noțiunea de „acuzatie în materie penală” trebuie înțeleasă în sensul Convenției și poate fi definită drept „notificarea oficială, din partea autorității competente, privind suspiciunea referitoare la comiterea unei fapte penale”, definiție care depinde, de asemenea, de existența sau absența unor „repercusiuni importante asupra situației (suspectului)” (a se vedea Hotărârea din 27 februarie 1980, pronunțată în Cauza *Deweert împotriva Belgiei*, paragraful 46; Hotărârea din 15 iulie 1982, pronunțată în Cauza *Eckle împotriva Germaniei*, paragraful 73.). În acest sens, Curtea a reținut că actualul Cod de procedură penală consacră trei modalități de acuzatie în materie penală, reglementate de art.307 referitor la aducerea la cunoștință a calității de suspect, art.309 referitor la punerea în mișcare a acțiunii penale și la aducerea la cunoștință a calității de inculpat și art.327 lit.a) referitor la rezolvarea cauzelor prin emiterea rechizitoriului și sesizarea instanței de judecată. Dacă în primele două situații notificarea oficială constă în aducerea la cunoștință a calității de suspect înainte de prima sa audiere și în comunicarea către inculpat a ordonanței prin care s-a pus în mișcare acțiunea penală care, de asemenea, este chemat în vederea audierii, în cea de-a treia situație, notificarea oficială constă în comunicarea către inculpat a unei copii certificate a rechizitoriului în condițiile art.344 alin.(2) din același cod ce dispune cu privire la procedura camerei preliminare.

27. Totodată, prin Decizia nr.663 din 11 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.52 din 22 ianuarie 2015, paragraful 18, în ce privește critica referitoare la posibilitatea judecătorului de cameră preliminară care s-a pronunțat asupra soluțiilor de netrimiteri în judecată ori asupra obiectului procedurii camerei preliminare să exercite și funcția de judecată pe fond a cauzei, Curtea a constatat că aceasta comportă două componente, una referitoare la procedura instituită de art.340 și art.341 din Codul de procedură penală și alta referitoare la cea instituită de art.342—348 din același cod. Astfel, Curtea a constatat că, potrivit art.64 alin.(5) și (6) din Codul de procedură penală, judecătorul care a participat la soluționarea plângerii împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimiteri în judecată nu poate participa în aceeași cauză la judecata în fond sau în căile de atac, iar judecătorul care s-a pronunțat cu privire la o măsură supusă contestației nu poate participa la soluționarea contestației. Or, câtă vreme potrivit art.341 alin.(7) pct. 2 lit.c) teza finală din Codul de procedură penală, în cazul procedurii referitoare la soluționarea plângerilor împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimiteri în judecată, admitând plângerea, judecătorul de cameră preliminară trimite dosarul spre repartizare aleatorie, atunci nu poate fi primită susținerea petentului referitoare la posibilitatea acestui judecător de a exercita și funcția de judecată în cauză, deoarece, așa cum s-a arătat mai sus, acesta este incompatibil. De altfel, cât privește această procedură de soluționare a plângerilor împotriva neurmăririlor ori netrimiterilor în judecată finalizate cu începerea judecătii, Curtea a reținut că încheierea prin care se dispune începerea judecătii are valențele unui act de sesizare al instanței de judecată, fapt care imprimă posibilității aceluiași judecător de a se pronunța și asupra fondului o lipsă de imparțialitate. De aceea, spre deosebire de procedura prevăzută de art.342 și următoarele din Codul de procedură penală, unde acuzatia în materie penală a fost realizată deja, în cazul plângerilor formulate împotriva soluțiilor de netrimiteri sau neurmărire penală dispuse de procuror, judecătorul de cameră preliminară astfel competent nu poate să exercite și funcția de judecată pe fond, întrucât caracterul *sui generis* al încheierii pronunțate în temeiul art.341 alin.(7) pct. 2 lit.c) din Codul de procedură penală preia în mod vădit activitatea specifică exercitării funcției de urmărire penală.

28. Prin Decizia nr.423 din 9 iunie 2015, nepublicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, până la data elaborării prezentei decizii, Curtea Constituțională a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art.488⁴ alin.(5) din Codul de procedură penală, sub aspectul soluției legislative potrivit căreia contestația privind durata procesului penal se soluționează „fără participarea părților și a procurorului”. Conform prevederilor art.488⁴ alin.(5) anterior referit, asupra contestației privind durata procesului penal, judecătorul de drepturi și libertăți sau instanța se pronunță prin încheiere, în camera de consiliu, fără participarea părților și a procurorului.

29. Cu privire la soluția legislativă mai sus arătată, instanța de contencios constituțional a reținut, prin Decizia nr.423 din 9 iunie 2015, paragraful 29, că procedura de soluționare a contestației privind durata procesului penal, reglementată la art.488⁴ alin.(5) din Codul de

procedură penală, respectiv în camera de consiliu, fără participarea părților și a procurorului, este o procedură necontradictorie, ce nu oferă **garanțiile procesuale specifice dreptului la un proces echitabil și dreptului la apărare**. În acest sens, Curtea a constatat că **fiecare dintre drepturile fundamentale anterior referite presupune posibilitatea participanților la procesul penal de a fi prezenți efectiv la soluționarea cauzelor penale, chiar și cu ocazia soluționării unor cereri precum contestația privind durata procesului penal, pentru a-și susține, în mod direct, argumentele în fața instanței de judecată**. Din acest punct de vedere, Curtea a apreciat că faptul că, potrivit art.488⁴ alin.(1) lit.a) și c) din Codul de procedură penală, judecătorul de drepturi și libertăți sau instanța, în vederea soluționării contestației privind durata procesului penal, dispune informarea procurorului, respectiv a instanței pe rolul căreia se află cauza, cu privire la contestația formulată, cu mențiunea posibilității de a formula un punct de vedere cu privire la aceasta, precum și informarea celorlalte părți din proces și, după caz, a celorlalte persoane prevăzute la art.488¹ alin.(2) din Codul de procedură penală cu privire la contestația formulată și la dreptul de a-și exprima punctul de vedere în termenul acordat în acest scop de judecătorul de drepturi și libertăți sau de instanță, nu satisface exigențele specifice asigurării drepturilor prevăzute la art.21 alin.(3) și art.24 din Legea fundamentală. Totodată, Curtea a reținut că trimiterea de către participanții la procesul penal, prevăzută la art.488¹ alin.(2) din Codul de procedură penală, a punctelor de vedere la care dispozițiile art.488⁴ alin.(1) lit.c) din Codul de procedură penală fac referire **nu le poate oferi acestora posibilitatea de a-și exercita, pe deplin, dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare, de vreme ce faptul de a nu fi prezenți în fața instanței de judecată cu prilejul soluționării contestației îi împiedică de la a cunoaște susținerile părților adverse și de a formula contraargumente în apărarea propriilor interese procesuale**. Prin urmare, Curtea a constatat că, pentru ca suspectul, inculpatul, persoana vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente care au avut de suferit din cauza duratei nerezonabile a procesului penal să aibă plenitudinea exercitării drepturilor lor, este necesar ca acestea să beneficieze nu doar de o procedură exclusiv scrisă, ci și de contradictorialitate și oralitate, componente ce sunt de esența dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare. De asemenea, garanțiile drepturilor anterior invocate presupun dreptul participanților la procesul penal de a lua cunoștință de toate argumentele prezentate instanței și de a le dezbate.

30. De altfel, prin Decizia nr.599 din 21 octombrie 2014, paragrafele 29—31, Curtea a constatat că, prin procedura instituită de dispozițiile art.341 alin.(5) din Codul de procedură penală, legiuitorul, pe lângă obligația de a oferi oricărei persoane posibilitatea efectivă de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime, **trebuie să imprime acestei posibilități un caracter echitabil care să confere plenitudine de exercițiu prin atingerea finalității urmărite**. Aceasta se poate realiza **prin instituirea unei proceduri care să respecte cerințele de echitate instituite de art.21 alin.(3) din Constituție în absența cărora este golită de conținut și că simplul drept al persoanei interesate de a se adresa justiției capătă caracter formal atâta vreme cât garanțiile specifice procesului echitabil nu sunt respectate**. S-a arătat prin aceeași decizie că echitatea procedurii consacrate de art.21 alin.(3) din Constituție reprezintă o valorificare explicită a dispozițiilor art.6 din Convenție. Așa fiind, aspectele legate de respectarea dreptului la un proces echitabil se examinează în funcție de ansamblul procesului și de principiile proprii de organizare a fiecărei proceduri. Totodată, nu poate fi înlăturată nici o eventuală analiză izolată a anumitor aspecte importante ale procedurii, chiar dacă aceasta se află într-o fază anterioară finalizării procesului.

31. Prin Decizia nr.599 din 21 octombrie 2014 anterior citată, paragraful 36, Curtea a mai reținut că principiul contradictorialității îngăduie părților să participe în mod egal la prezentarea, argumentarea, discutarea și combaterea susținerilor făcute de fiecare și să își exprime opinia asupra inițiativelor instanței în scopul stabilirii adevărului. Principiul este exprimat prin adagiul *audiatur et altera pars*. În materie penală, principiul contradictorialității exprimă și cerința ca funcția de învinuire să fie separată de funcția jurisdicțională, fiind pe o poziție procesuală egală cu funcția de apărare, iar învinuirea și apărarea se combat în fața instanței de judecată de pe poziții contradictorii, astfel încât autoritatea care judecă să ajungă la o apreciere corectă a probelor. Așa fiind, așezarea judecății pe coordonatele principiului

contradictorialității implică egalitatea de arme atât în privința laturii penale, cât și în privința laturii civile.

32. Prin aceeași decizie, paragraful 37, Curtea a statuat că, pentru ca persoanele vătămate, părțile civile sau chiar părțile responsabile civilmente care au avut de suferit în urma unei fapte presupus penale să aibă **plenitudinea exercitării drepturilor lor, este necesar ca acestea să uzeze nu numai de o procedură eminentemente scrisă, ci și de contradictorialitate și oralitate, componente esențiale ale dreptului la un proces echitabil**. S-a constatat, totodată, că, chiar dacă, potrivit normelor ce reglementează procedura criticată, procurorul și părțile pot depune note scrise cu privire la admisibilitatea ori temeinicia plângerii, nicio parte nu are posibilitatea de a cunoaște conținutul acestora și de a produce contraargumente. Cu alte cuvinte, în sarcina instanței cade obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor invocate de petent, părți și procuror, care trebuie înțeleasă ca o necesitate a examinării argumentelor decisive pentru soluționarea cauzei. Or, conform procedurii analizate, instanța, examinând numai plângerea și notele scrise ale procurorului și ale părților, nu poate examina un eventual argument decisiv, tocmai pentru că el nu îi poate fi relevant.

33. Cu același prilej, paragraful 38, Curtea a reținut că garanțiile referitoare la un proces echitabil implică și dreptul participanților la proces de a lua cunoștință de orice înscris sau observație prezentat/prezentată instanței și să îl/o dezbată. Acest aspect este esențial pentru încrederea justițiabililor în funcționarea justiției și se bazează pe siguranța părților că s-au putut exprima cu privire la orice înscris din dosar.

34. Așa fiind, Curtea a stabilit că aceste neajunsuri pot fi acoperite în măsura în care judecătorul de cameră preliminară se va pronunța asupra plângerii în cadrul unei proceduri contradictorii și orale.

35. În ceea ce privește critica de neconstituționalitate referitoare la încălcarea prin dispozițiile art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală a prevederilor art.21 alin.(3) și art.24 din Constituție, privind dreptul la un proces echitabil și la dreptul la apărare, aceasta are în vedere același aspect care a determinat constatarea neconstituționalității dispozițiilor art.488⁴ alin.(5) din Codul de procedură penală și ale art.341 alin.(5) din Codul de procedură penală, prin Decizia nr.423 din 9 iunie 2015 și Decizia nr.599 din 21 octombrie 2014, respectiv cel al neparticipării procurorului și a suspectului sau, după caz, a inculpatului la procedura confirmării redeschiderii urmăririi penale de către judecătorul de cameră preliminară.

36. De asemenea, Curtea constată, la fel ca și în cazul celor două excepții de neconstituționalitate anterior referite, că, asupra redeschiderii urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară se pronunță în urma unei proceduri necontradictorii, care nu oferă procurorului și suspectului sau, după caz, inculpatului dreptul de a participa la soluționarea cererii de confirmare a redeschiderii urmăririi penale. Astfel, nici procurorul și nici suspectul, sau, după caz, inculpatul nu au posibilitatea de a participa la procedura ce are ca efect formularea împotriva acestuia din urmă a unei acuzații în materie penală și de a-și susține în mod direct argumentele, în fața judecătorului de cameră preliminară. Pentru acest motiv, Curtea constată că aceștia nu beneficiază, potrivit textului criticat, dreptul la un proces echitabil prevăzut la art.21 alin.(3) din Constituție.

37. Totodată, Curtea reține că lipsa citării suspectului sau, după caz, a inculpatului la soluționarea cererii de confirmare a redeschiderii urmăririi penale are ca efecte lipsirea acestuia de dreptul de a prezenta personal sau prin intermediul unui reprezentant legal, în fața instanței, argumentele favorabile situației sale procesuale. Or, aceasta echivalează cu încălcarea dreptului la apărare al acestui participant la procesul penal, care are interesul procesual de a dovedi neîntreținerea condițiilor privind redeschiderea urmăririi penale în privința sa.

38. De asemenea, având în vedere natura situațiilor de fapt analizate la paragrafele 18—25, Curtea reține că stabilirea acestora nu poate fi realizată de către instanță în mod formal și nici unilateral, printr-o procedură necontradictorie. Dimpotrivă, stabilirea existenței acestor situații presupune o prezență efectivă și activă a participanților la procesul penal la procedura de soluționare a cererii de confirmare a redeschiderii urmăririi penale. Mai mult, constatarea unor situații precum inexistența împrejurării pe care s-a întemeiat soluția de clasare, apariția unor fapte sau împrejurări noi care înlătură împrejurarea pe care s-a întemeiat clasarea sau

neîndeplinirea, de către suspect sau inculpat, cu rea-credință a obligațiilor stabilite potrivit art.318 alin.(3) din Codul de procedură penală poate necesita audierea părților.

39. Pentru aceste motive, Curtea urmează a constata că soluția legislativă prevăzută la art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală, potrivit căreia judecătorul de cameră preliminară hotărăște „*fără participarea procurorului și a suspectului sau, după caz, a inculpatului*”, este neconstituțională, fiind de natură a încălca dispozițiile art.21 alin.(3) și ale art.24 din Constituție.

40. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și al art.1—3, al art.11 alin.(1) lit.A.d) și al art.29 și 32 din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală, excepție ridicată direct de Avocatul Poporului, și constată că soluția legislativă potrivit căreia judecătorul de cameră preliminară hotărăște „*fără participarea procurorului și a suspectului sau, după caz, a inculpatului*” este neconstituțională.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 23 iunie 2015.

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord cu opinia majoritară, considerăm că excepția de neconstituționalitate referitoare la dispozițiile art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală trebuia respinsă și trebuia constatat că dispozițiile menționate sunt constituționale, în raport cu criticile formulate, pentru următoarele motive:

Potrivit art.335 alin.(4) teza întâi din Codul de procedură penală, redeschiderea urmăririi penale, pentru cazurile reglementate expres în art.335 alin.(1), (2) și (3) din același cod, este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară, în termen de cel mult 3 zile, sub sancțiunea nulității. Spre deosebire de reglementarea anterioară (art.273 din Codul de procedură penală din 1968), instituția redeschiderii urmăririi penale nu mai este prerogativa exclusivă a procurorului, ci redeschiderea urmăririi penale se confirmă de către judecătorul de cameră preliminară, soluțiile adoptate de procuror fiind astfel supuse unui control de legalitate și temeinicie, așadar unei „autorizări din partea unei instanțe naționale”, în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. În acest context, reținem că instanța de la Strasbourg, în Hotărârea din 4 august 2005, pronunțată în cererile nr.77.517/01 și nr.77.722/01, conexe, în Cauza *Stoianova și Nedelcu împotriva României*, paragraful 20, a constatat că „Parchetului îi era îngăduit să redeschidă urmărirea penală fără a fi obligat să solicite autorizația vreunei instanțe naționale, care să fie obligată să analizeze temeinicia cererii pentru a verifica, de exemplu, dacă redeschiderea cauzei nu era inechitabilă și dacă timpul scurs de la decizia de încetare a anchetei nu era excesiv”. Totodată, Curtea Europeană a reținut că „nu poate ignora faptul că procurorii români, acționând în calitate de magistrați ai Ministerului Public, nu îndeplinesc condiția de independență față de executiv” [a se vedea Hotărârea din 22 mai 1998, pronunțată în Cauza *Vasilescu împotriva României*, și Hotărârea din 3 iunie 2003, pronunțată în Cauza *Pantea împotriva României*]. Așadar, controlul legalității și temeiniciei ordonanței de redeschidere a urmăririi penale realizat de judecătorul de cameră preliminară constituie o garanție a caracterului echitabil al actului procesual de redeschidere a urmăririi penale, în acord cu dispozițiile art.6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și art.21 alin.(3) din Legea fundamentală.

Reținem însă că, în procedura de confirmare a redeschiderii urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară *nu verifică aspecte ce țin de fondul cauzei și nici nu stabilește vinovăția*

suspectului sau inculpatului, întrucât art.335 alin.(4) nu reglementează dreptul la un examen judiciar de o asemenea întindere încât să permită judecătorului de cameră preliminară să statueze asupra tuturor aspectelor cauzei. Controlul se va întinde doar asupra legalității și temeiniciei ordonanței de redeschidere a urmăririi penale.

Așa încât legiuitorul a reglementat, în art.335 alin.(4) teza a doua, faptul că judecătorul de cameră preliminară hotărăște prin încheiere motivată, în camera de consiliu, *fără participarea procurorului și a suspectului sau, după caz, a inculpatului*, asupra legalității și temeiniciei ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale. Procedura de confirmare a redeschiderii urmăririi penale s-a dorit a fi una necontradictorie, legiuitorul apreciind că nu este necesar a se da eficiență, în această materie, principiilor nemijlocirii și contradictorialității.

Așadar, având în vedere activitatea procesuală în soluționarea cererii de confirmare a redeschiderii urmăririi penale, în care nu se antamează fondul cauzei, ci doar se realizează un control al legalității și temeiniciei ordonanței de redeschidere a urmăririi penale, considerăm că nu sunt aplicabile garanțiile specifice dreptului la un proces echitabil în materie penală instituite prin art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În sprijinul opiniei noastre invocăm jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv Decizia din 6 mai 2003, pronunțată în Cauza *Franz Fischer împotriva Austriei*, Cererea nr.27.569/02, în care Curtea de la Strasbourg a reamintit jurisprudența sa constantă, potrivit căreia *art.6 din Convenție nu se aplică unei proceduri care urmărește redeschiderea unei proceduri penale*, Decizia Comisiei din 16 mai 1995, pronunțată în Cauza *Oberschlick împotriva Austriei*, cererile nr.19.255/92 și 21.655/93, Decizia din 25 mai 1999, pronunțată în Cauza *Dankevich împotriva Ucrainei*, Cererea nr.40.679/98, Decizia din 6 ianuarie 2000, pronunțată în Cauza *Sonnleitner împotriva Austriei*, Cererea nr.34.813/97 și Decizia din 20 martie 2001, pronunțată în Cauza *Kucera împotriva Austriei*, Cererea nr.40.072/98. De asemenea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că *numai procedurile ulterioare autorizării reinvestirii instanței penale pot fi considerate ca vizând stabilirea temeiniciei unei acuzații în materie penală* (Hotărârea din 3 octombrie 2000, pronunțată în Cauza *Löffler împotriva Austriei*, paragrafele 18—19). Observăm că jurisprudența instanței europene de contencios al drepturilor omului este constantă în a reține că garanțiile instituite de art.6 din Convenție nu se aplică în procedurile anterioare redeschiderii unei cauze penale, așa încât, având în vedere și natura procedurii de confirmare a redeschiderii urmăririi penale, concluzia este aceea că soluționarea acesteia fără participarea procurorului și a suspectului sau, după caz, a inculpatului nu este de natură a aduce atingere garanțiilor specifice unui proces echitabil, instituite în materie penală prin art.6 din Convenție.

De altfel, în urmărirea penală, după confirmarea redeschiderii, se va face aplicarea normelor procesual penale din titlul I al părții speciale a actualului Cod de procedură penală, referitoare la aducerea la cunoștință a calității de suspect (art.307), punerea în mișcare a acțiunii penale (art.309 alin.2), extinderea urmăririi penale sau schimbarea încadrării juridice (art.311 alin.3 și 4), respectarea dreptului la apărare al părților sau subiecților procesuali în timpul cât urmărirea penală este suspendată (art.313 alin.3), înștiințarea despre clasare (art.316), renunțarea la urmărirea penală (art.318 alin.3 și 7), continuarea urmăririi penale la cererea suspectului sau inculpatului (art.319), dreptul de a face plângere împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală (art.336—341). Plângerea împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată se soluționează cu respectarea contradictorialității și oralității, ca elemente esențiale ale egalității de arme și ale dreptului la un proces echitabil, Curtea statuând prin Decizia nr.599 din 21 octombrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.886 din 5 decembrie 2014, că dispozițiile procesual penale ce normează în această materie trebuie să prevadă posibilitatea părților, subiecților procesuali principali și procurorului de a dezbate, în mod efectiv, observațiile depuse judecătorului de cameră preliminară, pentru realizarea acestor garanții fiind necesară citarea lor. Așa încât, având în vedere cele precizate, reținem că suspectul sau, după caz, inculpatul va beneficia, pe parcursul urmăririi penale, după redeschidere, de toate garanțiile procesuale specifice unui proces echitabil.

Totodată, în situația în care, în urma efectuării urmăririi penale astfel reluate, suspectul sau, după caz, inculpatul, este trimis în judecată, acesta va beneficia de judecarea cauzei

sale conform procedurii de cameră preliminară, prevăzute la art.342—348 din Codul de procedură penală — prin Decizia nr.641 din 11 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.887 din 5 decembrie 2014, Curtea statuând că, din perspectiva exigențelor dreptului la un proces echitabil, trebuie să se permită participarea procurorului, a inculpatului, a părții civile și a părții responsabile civilmente în procedura desfășurată în camera de consiliu, în fața judecătorului de cameră preliminară —, iar apoi potrivit celei de judecată (art.349—470 din Codul de procedură penală), proceduri ce oferă garanțiile procesuale specifice dreptului la un proces echitabil și dreptului la apărare.

Reținem că procedura de judecată, instituirea regulilor de desfășurare a procesului, deci și reglementarea cadrului procesual în procesele penale, constituie atributul exclusiv al legiuitorului, cu condiția respectării normelor și principiilor privind drepturile și libertățile fundamentale și a celorlalte principii consacrate prin Legea fundamentală, Curtea Constituțională fiind competentă a cenzura norma legală numai în măsura în care se aduce atingere acestora din urmă.

Judecători,
Daniel-Marius Morar
Simona-Maya Teodoroiu
Petre Lăzăroiu